

Socijalna uključenost povratničke djece u Republici Srpskoj

Odrastanje bez

Univerzalna škola sporta iz Jelaha primijenila je inovativnu formulu za socijalno uključivanje povratničke djece. Pod nazivom „Sport je in“ realizovali su projekat u 10 povratničkih sredina RS-a - Doboju, Tesliću, Derventi, Bosanskom Brodu, Vukosavlju, Modriči, Janji, Bijeljini, Bratuncu i Srebrenici

Treneri iz Jelaha Sportom do prijatelja

Andela Vujadin i njena vršnjakinja Dušica Ilić učenice iz Bijeljine, Emilija Tomić i Ejla Begić iz Srebrenice, Alma Hadžić iz Janje, Irma Hodžić iz Koliba kod Broda kažu da su presrećne što su mnogo naučile o sportu, ali i što su uspostavile brojne kontakte sa drugom djecom.

Dosta roditelja je dolazilo na treninge i pohvaljivalo neš rad, jer njihova djeca od sada nisu imala prilike da se druže na ovaj način. Na posljednjem treningu sa djecom koji smo imali, velika većina djece se rasplakala, jer im je žao što sve ovo prestaje. Oni su se, naime, kroz treninge u ovih pet sportova jako povezali, međusobno, a i s nama trenerima, tako da je kraj pao teško svima nama. Ali, tješi nas to što čujemo da su i donatori ovog projekta zadovoljni i da planiraju i u idućim godinama podržati ovakve projekte i u drugim mjestima povratka – kaže trener Adis Bekrić.

Mi smo primijetili i nadarenu djecu. U Kolibama, u općini Bosanski Brod, gdje sam ja trenirao djecu, posebno se isticala Irma Hodžić, učenica osmog razreda koja je osvojila diplomu iz svih pet sportova kazao je trener Semir Hajrić, dodavši da je kod većine djevojčica najpopularniji sport nogomet, što su potvrdile i Srebreničanka Dragana Gavrić, te mlada Halida Karić iz Vukosavlja koja sebe već vidi kao bu-

dućeg trenera. Većina povratničkih škola nema prave uslove za pohađanje nastave fizičkog vaspitanja, odnosno tjelesnog odgoja. U Kamenici kod Teslića, npr, u školi su imali samo jednu loptu. Kroz ovaj projekat treninga po školama mi ostavljamo u vlasništvo lopte s kojima radimo, tako da ćemo poboljšati njihovu materijalnu bazu. Škola u Kamenici u kojoj ja treniram djecu, sada će umjesto jedne, imati 50 lopti – kaže trener Kenan Kurbašić.

Djeca su ipak najsrećnija: Andela Vujadin i njena vršnjakinja Dušica Ilić, učenice iz Bijeljine, Emilija Tomić i Ejla Begić iz Srebrenice, Alma Hadžić iz Janje, Irma Hodžić iz Koliba kod Broda kazale su, a to je mišljenje svih petsto polaznika Univerzalne škole sporta da su presrećne što su mnogo naučile o sportu, što su zavoljele neke od sportova o kojima ništa nisu znale, a posebno što su uspostavile brojne kontakte sa ostalom djecom, pa jedva čekaju da se ovako nešto lijepo desi i u narednom periodu.

„Povratak je odavno prestao biti vijest“, kaže novinar Hajrudin Redžović, inače autor ideje da se sport koristi kao instrument socijalne inkluzije povratničke djece. „Zato je vrlo teško proizvesti televizijski uradak o toj temi, a da zadržite pažnju javnosti i da vam gledatelji ne promijene kanal na daljinskom upravljaču.“ Na kraju ovog projekta mogu reći da smo dobili televizijski dokumentarni film koji je u pretpremijeri izazvao tolike emocije da su nekima ptelekle i suze. Djeca su stekla dodatno samopouzdanje, jer će se vidjeti na televiziji, čime, zapravo stiču osjećaj važnosti – što je dodatna vrijednost u smislu socijalne inkluzije djece povratnika“, kaže Hajrudin Redžović.

Prema podacima iz 2009. godine u Bosni i Hercegovini je registrirano 1,25 miliona djece. Od tog broja, jedna petina, ili 250 hiljada, živi ispod granice siromaštva. Siromaštvo ima najveći uticaj na djecu. Siromašno odrastanje označava odrastanje bez jednakog pristupa različitim resursima – ekonomskim, socijalnim, kulturnim, fizičkim, resursima iz okruženja i slično. Siromaštvo u bilo kojem smislu proživljeno u djetinjstvu, ostavlja pečat koji može imati posljedice za cijeli život pojedinca ili grupe. Programi pomoći i obnove u Bosni i Hercegovini bavili su se humanitarnim i razvojnim potrebama marginalnih grupa, uključujući povratničku djecu – ali ne i njihovom diskriminacijom i socijalnom inkluzijom. Socijalna inkluzija je termin koji je in i u službenim politikama Evropske unije. Ali, šta je to socijalna inkluzija, ili, još bolje – socijalno uključivanje?

Diskriminacija povratnika

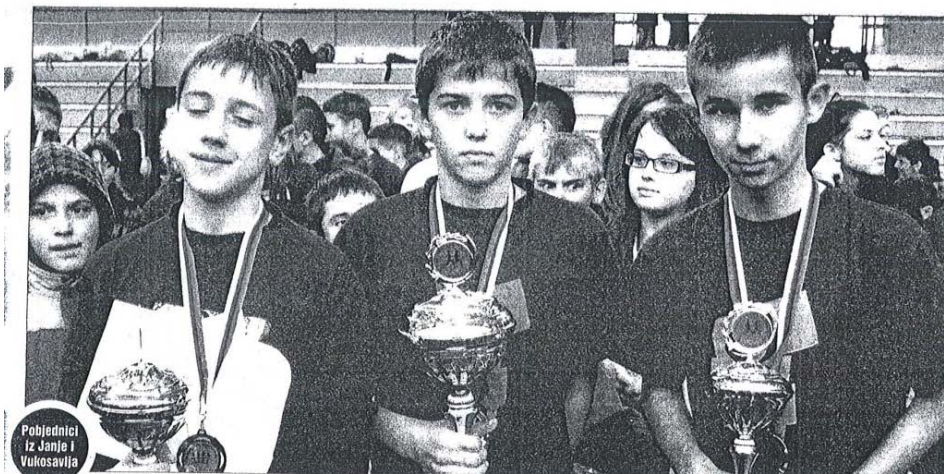
Socijalna isključenost predstavlja mnogo širi pojam od siromaštva. To je proces kojim se određene grupe sistematski stavljaju u podređen i nepovoljan položaj zbog diskriminacije po osnovu etničke pripadnosti, rase, vjerske pripadnosti, seksualne orijentacije, staleža u društvu, spola, starosne dobi, invaliditeta, zaraženosti HIV virusom, migracionog statusa i mjesta prebivališta. Obuhvat obrazovanjem predstavlja jednu od osnovnih prepreka za održivi povratak. Postavljen cilj da se stvore uslovi za uključivanje djece povratnika u škole kroz potpisivanje privremenog sporazuma o zadovoljavanju posebnih potreba i prava djece povratnika i plana o spro-

vođenju privremenog sporazuma o zadovoljavanju posebnih potreba i prava djece povratnika nije zabilježio napredak u sprovođenju tih sporazuma. Povratak, za mnogobrojna raseljena lica, nije održiv. Oni su često suočeni s egzistencijalnim problemima, teškim socijalnim položajem u mjestima raseljavanja i nakon povratka u svoja prijeratna prebivališta.

Izveštaj Helsinškog komiteta za ljudska prava govori o čestoj diskriminaciji povratnika, zakasnelim programima tzv. održivog povratka, nedostatku posla što vodi daljnjem raslojavanju i većem siromaštvu ove populacije.

Značajan ali često zanemarivan segment prava na životni standard je i pravo na odmor, rekreaciju i kulturne aktivnosti. Specifični problemi sa kojima se susreću djeca su vezani često za nedostatak terena za igru, sigurnih lokacija, te nepristupačnost siromašniji djece sportskim aktivnostima i klubovima (nemogućnost plaćanja članarine da bi

ADIL OSMANOVIĆ

Podrška za "kritične" opštine

- Povratak je definitivno kompleksno pitanje. Posebno su pogođena djeca, i to djeca u osnovnom obrazovanju. Stoga je ovo ministarstvo prepoznalo neophodnost rada sa tom djecom, odnosno njihovom uspješnom socijalnom uključenosti – kako se ne bi osjećali zapostavljenim, i, ne daj Bože, djeca drugoga reda. U tom smislu upravo su velike mogućnosti pružaju kroz sport. Zajedničkim druženjem kroz sport, djeca – iako su imala neke hipoteke – skidaju je sa sebe, i na taj se način socijalno uključuju u obrazovanje, tj. društvo iz kojeg su oni i njihovi roditelji bili izvjesno vrijeme, da tako kažem, odsutni. Zbog svega toga, Ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica je podržalo ovaj projekat, koji se implementira upravo u onim općinama u Republici Srpskoj za koje smo procijenili da su „kritične“, a to su Posavina i istočna Bosna.

predrasuda

se okušali ili dokazali u sportu, duhovno i fizički razvili kao jedinka). Posebno je izražen ovaj problem za djecu mlade dobi i djecu u ruralnim područjima. Nepostojanje organizovanih sportskih i rekreativnih vanškolskih aktivnosti djece u rano doba adolescencije se odražava na zdravstvene probleme, povećanje rizika u ponašanju, kao i konzumiranje opijata.

Kada se govori o socijalnom uključivanju, djeca povratnika predstavljaju posebno ranjivu grupu. Može li se vratiti osmijeh povratničkoj djeci? Univerzalna škola

sporta iz Jelaha, primijenila je inovativnu formulu za njihovo socijalno uključivanje: „Sport je in“ – naziv je projekta kojim se djeca putem sportskih treninga socijalno uključuju. Ovaj projekat se odvijao u 10 povratničkih sredina RS-a – Doboju, Tesliću, Derventu, Bosanskom Brodu, Vukosavlju, Modriču, Janju, Bijeljini, Bratuncu i Srebrenici. Dalj je svu tu djecu moguće istovremeno socijalno uključiti, ako pripadaju, na primjer različitim – da tako kažemo – navijačkim skupinama?

Dakle, za koga navijaju? Ugla-vnom kažu da su to Džekin

Manchester City, Zvezda, Partizan, Dinamo, Bayern... Dobar primjer su povratnička djeca iz OŠ „Dositej Obradović“ iz Kamenice kod Teslića. Navijaju za bh. klub.

Džekini navijači

Oni su tek stasali navijači zeničkog Čelika, što slijedom njihovog odrastanja ima svoje objašnjenje: sva ova djeca rođena su u izbjeglištvu, u Zenici. U Kamenicu su se doselili nakon 2000. godine, kada su njihovi roditelji ostvarili pravo na povratak. No, djeca i danas kažu da su ona navijači zeničkog Čelika – i da

su popularni Robijaši. Kroz šestomjesečni ciklus socijalnog uključivanja povratničke djece putem sporta konstatovano je da su djevojčice „ravnopravne“ od dječaka. One više vole „muški“ sport od svojih vršnjaka što je svojevrsni kuriozitet i pravo džender otkriće. Ni u jednoj školi, niti jedan odgovor nećete dobiti da je učenicima draža redovna nastava fizičkog vaspitanja, od škole sporta. Zašto? Treneri iz Univerzalne škole sporta Jelah su napravili takmičarske kvalifikacije u svih 10 škola. Najbolji su dobili diplome, što je bilo jako stimulativno. Dječaci i

djevojčice iz 10 povratničkih sredina RS-a koji su tokom 6 mjeseci dobili diplome i bili najbolji, kvalifikovali su se za finale – završno takmičenje u Doboju. To je važan događaj koji se sa nestrpljenjem iščekivao, jer – svako je želio osvojiti medalju i podići pobjednički pehar!

Socijalno uključivanje kroz intervencije bazirane na sportu, jedna je od inovativnijih metoda borbe protiv isključenosti. Slične ili iste intervencije su preporučene i u međunarodnoj platformi za sport i razvoj. Sport se najviše koristi za socijalno uključivanje djece i mladih u Engleskoj i Velsci.

Socijalno uključivanje, kao jedan od 6 ciljeva strategije razvoja BiH, predstavlja i osnovu za pripremu zajedničkog memoranduma o uključivanju koji se potpisuje s Evropskom komisijom u fazi sticanja statusa zemlje kandidata za EU članstvo.

Pojedine grupe i uzroci njihove isključenosti i siromaštva su još nedovoljno istraženi, naročito to važi za osobe s invaliditetom, romsko stanovništvo, stanovništvo iz ruralnih područja, povratnike i izbjeglice, mlade koji rano napuštaju obrazovanje te institucionalizovana lica, beskućnici i sl.

Miralem Begić

RANKA NINKOVIĆ - PAPIĆ, direktorica Fondacije za socijalno uključivanje u BiH Pare za sreću

- Veoma je važno vratiti osmijeh povratničkoj djeci. Sport je jedan od mehanizama da to učinimo. Ovaj projekat vrijedi oko 120 hiljada KM, od čega je Fondacija uložila 75.000, a domaća vlasti (Ministarstvo raseljenih i izbjeglih Federacije BiH), 50 hiljada KM. Direktni korisnici ovog projekta su 500 djece u 10 škola u RS-u, a indirektni korisnici su njihovi roditelji. Prema tome, kroz ovaj projekat svi postaju srećniji, i te porodice postaju srećnije i uključnije“ u ovo društvo.

